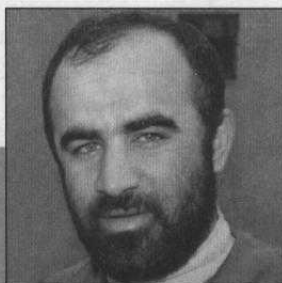

تاریخ شفاهی دفاع مقدس

روایت

حسین رستگار پناه

کردستان در بحران امنیت و محرومیت

به کوشش: رضا صادقی

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

۱ ۳ ۹ ۸

سرشناسه	رستگاریانه، حسن، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	تاریخ شفاهی دفاع مقدس روایت حسن رستگاریانه: کردستان در بحران امنیت و محرومیت/ به کوشش رضا صادقی؛ ناظر محتوایی: یدالله ایزدی؛ ویراستاران ادبی: زهرا گل محمدی، فائزه میرحجازی.
مشخصات نشر	تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۴۴۷ ص: مصور(بخشی رنگی)، نقشه، عکس.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۱-۱۸-۶
وضعیت فهرست نویسی: فیا	
عنوان دیگر	کردستان در بحران امنیت و محرومیت.
موضوع	رستگاریانه، حسن، ۱۳۳۴ --- خاطرات
موضوع	Rastegarpanah, Hasan-- Diaries
موضوع	ضد انقلاب و ضد انقلابیون -- ایران -- کردستان
موضوع	Rastegarpanah, Hasan-- Diaries Counterrevolutionaries -- Iran -- Kurdistan
موضوع	کردستان -- تاریخ -- ۱۳۵۸ --- جنبش‌های استقلال طلب
موضوع	Kurdistan (Iran: Province) -- History -- 1979 -- Autonomy and independence movements
شناسه افزوده	صادق، رضا، ۱۳۳۷ -، گردآورنده
شناسه افزوده	پاسداران انقلاب اسلامی. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس
شناسه افزوده	Islamic Revolution Iranian Revolutionary Guards. Holly Defense Research and Documentation Center
رده بندی کنگره	DS ۱۸
رده بندی دیویی	۹۲۲.۰۸۰۰۰۰۰۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۹۷۶۷۵۸

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

تاریخ شفاهی دفاع مقدس

روایت حسن رستگاریانه

کردستان در بحران امنیت و محرومیت

به کوشش: رضا صادقی
ناظر محتوایی: یدالله ایزدی

ویراستاران ادبی: زهرا گل محمدی و فائزه میرحجازی

طرح جلد: محمد صمدی □ صفحه آرای: سیدهادی خاوشی

لیتوگرافی و چاپ: مرکز چاپ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی □ ناظر چاپ: محمد بهروزی

چاپ اول: ۱۳۹۸ □ شمارگان: ۱۰۰۰ □ قیمت: ۴۵,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۱-۱۸-۶

کلیه حقوق متعلق به مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است.

نقل از کتاب با ذکر مأخذ مجاز و هرگونه بهره‌برداری دیگر منوط به اجازه کتبی این مرکز می‌باشد.

۶۶۴۹۵۵۷۲ و ۶۶۴۸۱۵۳۱-۲ ☎

info@hdrdc.ir ☒

www.shop.hdrdc.ir ☑

دفتر مرکزی: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲
فروردین، مجتمع ناشران، طبقه اول، واحد ۴
فروشگاه: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی،
مجتمع ناشران فخررازی

فهرست مطالب

۱۳.....	پیشگفتار.....

۱۵.....	مقدمه.....

جلسه اول: فعالیتهای انقلابی تا مأمور شدن به کردستان

۱۷.....	چکیده.....
۱۸.....	کودکی و نوجوانی.....
۱۸.....	فعالیت‌های سیاسی و انقلابی.....
۲۲.....	فعالیت در گروه توحیدی صف.....
۲۳.....	بخش عکس‌ها و پیام‌های امام در سال ۱۳۵۷.....
۲۵.....	به‌آتش کشیدن ساختمان شرکت امریکایی هلیکوپتر بل.....
۲۷.....	خرید دستگاه استنسیل با کمک گرفتن از روحانیون.....
۲۸.....	فعالیت‌ها در ایام پیروزی انقلاب اسلامی.....
۳۰.....	مأموریت به کردستان برای تهیه سلاح.....
۳۲.....	وضعیت کردستان در اوایل پیروزی انقلاب.....
۳۳.....	حوادث کردستان بعد از انقلاب.....
۳۵.....	مبارزه با قاچاقچیان مواد مخدر در اصفهان.....
۳۶.....	سازماندهی و اعزام دو گردان به کردستان.....
۳۸.....	آغاز مأموریت در استان کردستان.....
۴۱.....	ورود به سنندج.....
۴۳.....	اقدامات گردان اول در سنندج.....
۴۹.....	کسب اخبار و اطلاعات از وضعیت کردستان.....
۵۲.....	تشکیل قرارگاه مشترک ارتش و سپاه در سنندج.....

۵۳	.....	حمله ضدانقلاب به پایگاه ارتش در روستای آلتون
۵۵	.....	برگزاری دوره آموزش توپ ۲۳ میلی متری
۵۶	.....	شهادت نیروهای ارتش در کمین ضدانقلاب
۵۸	.....	شکل گیری سپاه کردستان
۶۰	.....	توسعه سازمانی سپاه در کردستان
۶۲	.....	تشکیل گردان های ضربت و جندالله

جلسه دوم: مذاکرات هیئت حسن نیت با احزاب و گروه ها

۶۷	.....	چکیده
۶۸	.....	آشنایی با احزاب و گروه های سیاسی در کردستان
۶۹	.....	مواضع اعتقادی گروه ها و احزاب کرد
۷۰	.....	تعامل نداشتن گروه ها و احزاب کرد نظام
۷۳	.....	علل وقوع بحران در کردستان
۷۴	.....	گروه ها، آغازگر بحران در مناطق دینش
۷۸	.....	حادثه نقده، اوج بحران آفرینی گروه ها
۸۰	.....	مذاکرات برای حل بحران کردستان
۸۴	.....	گروه ها، عامل شکست مذاکرات
۸۶	.....	نقد عملکرد هیئت حسن نیت

جلسه سوم: مسئولیت ها در کردستان تا آغاز حمله عراق

۹۵	.....	چکیده
۹۵	.....	اقدامات قرارگاه مشترک ارتش و سپاه
۹۷	.....	هماهنگ کردن واحدها برای تعقیب ضدانقلاب
۹۷	.....	تأمین راه های مواصلاتی
۹۸	.....	پاکسازی محورها و روستاهای اطراف سنندج
۹۹	.....	اجرای عملیات آزادسازی جاده بانه - سردشت
۱۰۱	.....	مقابله با کمین ها و حمله های ضدانقلاب
۱۰۴	.....	هماهنگی برای اجرای عملیات در سنندج و اطراف آن
۱۰۵	.....	حضور همسر فرمانده واحد ارتش در تپه قای بُرد
۱۰۶	.....	اقدامات تروریستی گروه ها علیه مردم و مسئولان نظام
۱۰۷	.....	وضعیت نیروهای نظامی در کردستان (۱۳۵۹ - ۱۳۵۸)
۱۰۷	.....	ارتش جمهوری اسلامی
۱۱۰	.....	سپاه پاسداران
۱۱۵	.....	ژاندارمری

۱۱۸.....	وضعیت مناطق کردنشین در نیمه اول سال ۱۳۵۹.....
۱۱۹.....	حرکت ستون ارتش از بانه به سردشت.....
۱۲۶.....	توسعه حاشیه امنیتی شهرها بعد از آزادسازی.....
۱۲۸.....	کردستان در شروع حمله ارتش عراق به ایران.....
۱۳۳.....	گروه‌های ضدانقلاب همسو با ارتش عراق.....

جلسه چهارم: از قرارگاه عملیاتی شمال کردستان تا فرماندهی سپاه مریوان

۱۳۵.....	چکیده.....
۱۳۶.....	عملیات پاک‌سازی مثلث سنج، دهگلان، کامیاران.....
۱۳۸.....	شکل‌گیری قرارگاه شمال استان کردستان.....
۱۳۹.....	عملیات‌های قرارگاه شمال کردستان.....
۱۳۹.....	آزادسازی جاده بانه - بیابان.....
۱۴۱.....	عملیات آزادسازی تپه‌های اطراف سردشت.....
۱۴۲.....	عملیات شکستن مواصلات بانه.....
۱۴۳.....	عملیات آزادسازی جاده بانه - دیواندره.....
۱۴۴.....	عملیات در محور سقز - بوکان.....
۱۴۷.....	وابستگی گروه‌ها و احزاب کرد به رژیم عراق.....
۱۴۹.....	وضعیت حزب دمکرات و گروه کومه‌له.....
۱۵۴.....	سپاه رزگاری (رستگاری).....
۱۵۸.....	گروه خبات.....
۱۶۲.....	طالبانی‌ها؛ از دشمنی با رژیم عراق تا زدوبند با احزاب کرد ایرانی.....
۱۶۳.....	هم‌پیمانی بارزانی‌ها با ایران.....
۱۶۵.....	فرماندهی سپاه مریوان.....
۱۶۷.....	تنبیه فرمانده و احضار به دادگاه.....
۱۶۹.....	فعالیت‌ها در سپاه مریوان.....
۱۷۰.....	عملیات محمد سلیمان در منطقه جانوره و پیرخضران.....
۱۷۲.....	عملیات آزادسازی جاده کامیاران به سروآباد.....
۱۷۵.....	ریزش تونل برف و شهادت رزمندگان.....
۱۷۶.....	حمله عراق به تپه صاحب‌الزمان (ع) ^(۳) .....

جلسه پنجم: مدیریت بحران در کردستان

۱۷۹.....	چکیده.....
۱۸۰.....	شکل‌گیری سازمان پیشمرگان مسلمان کرد.....
۱۸۵.....	سازمان و استعداد پیشمرگان مسلمان کرد.....

۱۸۷	کیفیت توان رزم پیشمرگان مسلمان کرد.....
۱۸۸	مدیریت بحران در کردستان؛ سیاسی یا نظامی؟.....
۱۹۲	ابهامات درخصوص عوامل ایجاد بحران در کردستان.....
۱۹۳	نمونه‌هایی از اقدامات تهاجمی گروه‌ها.....
۱۹۳	تعرض به نیروهای نظامی در سفر.....
۱۹۳	نصب پرچم کومه‌له در سنندج.....
۱۹۴	حادثهٔ پادگان جلدیان.....
۱۹۵	حادثهٔ نقده.....
۱۹۵	حادثهٔ قارنا.....
۱۹۶	چرایی شکست ساکرا - سیاسی برای حل بحران کردستان.....
۱۹۸	اقدامات نظام برای حل مسألت‌آمیز بحران کردستان.....

جستارهای مرادف سال‌های ۱۳۶۰ و ۱۳۶۱ در کردستان

۲۰۱	چکیده.....
۲۰۲	ارائهٔ خدمات رفاهی، تبلیغاتی و فرهنگی به مردم.....
۲۰۳	رسیدگی به مشکلات مردم حین مقابله با گروه‌ها.....
۲۰۵	احداث مدارس و اجرای طرح سرباز معلم در روستا.....
۲۰۷	اقدامات ضدانقلاب علیه معلمان در روستاها.....
۲۰۷	برقراری امنیت در مناطق عمقی.....
۲۰۹	خدمات‌رسانی بهداشتی و درمانی.....
۲۱۰	واکنش منفی گروه‌ها به جاده‌سازی در مناطق کردنشین.....
۲۱۲	نقش سپاه در خدمات‌رسانی به مردم.....
۲۱۴	برخورد شدید گروه‌ها با طرفداران نظام.....
۲۱۹	بی‌توجهی گروه‌ها به مردم.....
۲۲۱	آزادسازی بوکان.....
۲۲۳	ازدواج و تشکیل خانواده در سال ۱۳۶۱.....
۲۲۵	فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی همسر.....
۲۲۶	نمونه‌هایی از حوادث سال ۱۳۶۱.....
۲۲۸	عملیات پاکسازی منطقهٔ ژاوه‌رود.....
۲۳۰	شهادت پاسداران جوان مشهد.....
۲۳۱	پاکسازی سد بوکان.....
۲۳۲	پاکسازی روستای کِزه‌سی.....
۲۳۴	عطوفت و مهربانی با افراد تسلیم‌شده.....
۲۳۶	از حکم اعدام تا شهادت.....

جلسه هفتم: از تأسیس تیپ قدس تا مسئولیت واحد عملیات سپاه کردستان

۲۳۹	چکیده
۲۴۰	تشکیل تیپ قدس
۲۴۲	ساختار، سازمان و ارکان تیپ قدس
۲۴۳	عملیات‌های تیپ قدس
۲۴۴	کمین ضدانقلاب در گردنه صلوات‌آباد
۲۴۷	عملیات در محدوده سقر و بوکان
۲۴۹	آزادسازی مسیر بسطام در جاده سقر به مریوان
۲۵۰	آزادسازی مناطق مرزی بانه (سلسله عملیات بعثت)
۲۵۳	آزادسازی پلکه آرمرده و گرماب (ادامه عملیات بعثت)
۲۵۵	عملیات آزادسازی مسیر بانه به بوالحسن
۲۵۸	ارتباط و تعامل با مردم مناطق پاکسازی‌شده
۲۶۰	آزادسازی منطقه حاجی‌بدل و هرمیدول (عملیات شهید هادوی)
۲۶۳	عملیات قائم در منطقه بارس و خرخوره سقر (۱۳۶۳)
۲۶۵	کشته‌شدن سرگرد علی‌یار
۲۶۶	ضرورت توسعه و تجهیز تیپ قدس
۲۶۸	احتیاط در استفاده از توپخانه در اماکن سکونت
۲۷۱	مسئولیت واحد عملیات سپاه کردستان
۲۷۳	فعالیت‌ها در واحد عملیات سپاه کردستان
۲۷۳	توسعه تأمین محورهای مواصلاتی
۲۷۳	واگذاری تأمین امنیت به مردم
۲۷۴	حضور یگان‌ها در نوار مرزی
۲۷۴	توسعه در مناطق عمقی

جلسه هشتم: احداث پایگاه‌های نظامی در کردستان

۲۷۷	چکیده
۲۷۸	ضرورت احداث پایگاه‌های متعدد در کردستان
۲۸۰	قطع ارتباط مناطق جمعیتی با ضدانقلاب
۲۸۳	آمار پایگاه‌های ایجادشده در مناطق کردنشین
۲۸۶	نقش و عملکرد پایگاه‌ها در مناطق کردنشین
۲۸۷	محدودشدن تردد ضدانقلاب در عمق منطقه
۲۸۷	خدمات‌رسانی به مردم
۲۸۸	توسعه جاده‌های روستایی با کمک دستگاه‌های اجرایی
۲۸۹	راه‌اندازی اردوهای هجرت و توسعه بسیج

۲۹۱	ارتباط با مردم و قطع رابطه آنها با ضدانقلاب
۲۹۲	ایجاد محدودیت در طرح یارمتری گیری ضدانقلاب از مردم
۲۹۳	کثرت پایگاه‌ها در کردستان و لزوم توسعه سازمان سپاه
۲۹۴	کاهش آسیب پذیری در برابر ضدانقلاب با توسعه و تجهیز پایگاه‌ها
۲۹۸	ضرورت اجرای عملیات در مناطق غرب و شمال غرب کشور
۲۹۹	تأمین تردد شبانه‌روزی یگان‌ها در جاده‌ها
۳۰۰	راه‌های تأمین امنیت در جاده‌ها و محورهای مواصلاتی
۳۰۳	تعامل با سایر نهادهای برای توسعه و امنیت پایدار

جلسه نهم: لزوم توازن اقدامات عمرانی - خدماتی با اقدامات نظامی

۳۰۹	چکیده
۳۱۰	تأسیس وزارت اطلاعات - تأثیر آن بر عملکرد سپاه در کردستان
۳۱۴	راهکارهای مقابله با بحران کردستان
۳۱۴	ضرورت هم‌زمانی اقدامات عمرانی - خدماتی با فعالیت‌های نظامی
۳۱۶	فعالیت‌های نظامی و خدماتی سپاه در کردستان
۳۱۷	تأثیر اقدامات رفاهی و خدماتی بر امنیت پایدار
۳۱۹	نارضایتی از عملکرد شورای تأمین استان
۳۲۱	تاکتیک‌های سپاه در مقابله با جنگ پارتیزانی گروه‌های ضد انقلاب
۳۲۴	تردد آسان ضدانقلاب در مرز
۳۲۶	روش‌های کنترل مرز
۳۲۸	ضعف در کنترل مرزها و خطر نفوذ ضدانقلاب به کشور
۳۳۱	اقدامات سپاه کردستان در عملیات والفجر ۱۰
۳۳۲	کمک ایران به آوارگان کُرد عراقی
۳۳۴	تأثیر بمباران شیمیایی حلبچه بر نگاه کردها به نظام
۳۳۵	کشتار کردها و آواره‌شدن آنها به‌دست رژیم عراق

جلسه دهم: فرماندهان سپاه استان کردستان

۳۳۹	چکیده
۳۴۰	دوره فرماندهی رحیم صفوی در کردستان
۳۴۲	دوره فرماندهی محمود امینی
۳۴۴	دوره فرماندهی ناصر کاظمی
۳۴۴	طرح‌ها و اقدامات ناصر کاظمی در سپاه کردستان
۳۴۶	انتقال بروجردی و کاظمی به آذربایجان غربی
۳۴۹	دوره فرماندهی علیرضا تمیزی

۳۵۱	دوره فرماندهی حسین دققی
۳۵۳	دوره فرماندهی علیرضا عسگری
۳۵۶	دوره فرماندهی حسن رستگاریانه
۳۵۷	فعالیت‌ها در سپاه کردستان
۳۶۲	نقش شورای تأمین در بهبود امنیت استان
۳۶۳	همراهی سپاه با ژاندارمری در کردستان
۳۶۳	اقدامات انجام‌شده برای کنترل مرزها
۳۶۴	تعامل نهادهای اطلاعاتی با سپاه کردستان
۳۶۷	دلایل آسیب‌پذیری نیروها در مقابله با ضدانقلاب

جلسه یازدهم: فرماندهان قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع)

۳۷۱	چکیده
۳۷۲	هدف از تشکیل قرارگاه حمزه سیدالشهدا ^(ع)
۳۷۳	اولین فرمانده قرارگاه حمزه
۳۷۳	عملکرد محمدابراهیم سنجق‌بی‌قرارگاه حمزه
۳۷۵	مصطفی ایزدی، دومین فرمانده قرارگاه
۳۷۶	اقدامات مصطفی ایزدی در قرارگاه حمزه
۳۷۶	انجام‌بخشیدن به سازمان قرارگاه حمزه
۳۷۷	استقرار نیروها در مناطق مرزی
۳۷۷	تعامل با سپاه‌های شهرستان‌ها برای پشتیبانی از یگان‌ها
۳۷۸	تعامل با مسئولان سیاسی برای اقدامات توسعه‌ای
۳۷۸	گسترش سازمان آفندی
۳۷۸	فعال کردن واحدهای پشتیبانی
۳۷۹	صالحی، معاون عملیات قرارگاه حمزه
۳۸۰	هدایت لطفیان، سومین فرمانده قرارگاه حمزه
۳۸۲	اقدامات هدایت لطفیان در قرارگاه حمزه
۳۸۳	تأکید بر افزایش سطح آموزش نیروها
۳۸۳	شناسایی و رفع نقاط ضعف نیروها در استقرار و پدافند
۳۸۴	به‌کارگیری شیوه‌های جدید در مقابله با ضدانقلاب
۳۸۵	عملکرد هدایت لطفیان در قرارگاه حمزه
۳۸۶	تشکیل قرارگاه مرکزی حمزه سیدالشهدا ^(ع)
۳۸۷	انحلال قرارگاه مرکزی حمزه سیدالشهدا ^(ع)
۳۹۰	احمد کاظمی، چهارمین فرمانده قرارگاه حمزه
۳۹۲	اقدامات احمد کاظمی در قرارگاه حمزه

- ۳۹۲..... ایجاد ساختار سازمانی مصوب برای قرارگاه حمزه
- ۳۹۲..... اخذ مجوز برای تعقیب ضدانقلاب در آن سوی مرز
- ۳۹۳..... تحت فشار قرار دادن مرکزیت ضدانقلاب در خاک عراق
- ۳۹۴..... مقابله با گروه پ.ک.ک. و اخراج آنها از ایران
- ۳۹۵..... ایجاد وحدت فرماندهی بین نیروهای مسلح
- ۳۹۶..... اجرای طرح قدر در مناطق کردنشین
- ۳۹۹..... ارزیابی دوره فرماندهی احمد کاظمی در قرارگاه حمزه

فصل دهم: گروه‌های نوظهور و بحران‌های جدید کردستان

- ۴۰۳..... چکیده
- ۴۰۴..... نورعلی شوشتری، پنجمین فرمانده قرارگاه حمزه
- ۴۰۴..... وقایع دوره فرماندهی شوشتری
- ۴۰۷..... اقدامات شوشتری در قرارگاه حمزه
- ۴۰۷..... افزایش اقدامات توسعه‌ای و رفاهی
- ۴۰۸..... اجرای طرح مانور عاشورای ۵
- ۴۰۸..... مهار ناآرامی در مناطق کردنشین ایران پس از دستگیری عبدالله اوجلان
- ۴۱۱..... وضعیت مناطق کردنشین در دوره فرماندهی حسن رستگarpناه
- ۴۱۲..... حضور گسترده پژاک در مناطق کردنشین
- ۴۱۳..... وضعیت قرارگاه حمزه
- ۴۱۵..... اقدامات رستگarpناه در قرارگاه حمزه
- ۴۱۷..... عملیات جهنم‌دره علیه گروه پژاک
- ۴۱۹..... فعالیت‌های گسترده پژاک در مناطق کردنشین
- ۴۲۲..... مقابله با حرکت‌های واگرای قومی پژاک
- ۴۲۴..... اقدامات و دستاوردهای قرارگاه حمزه در مناطق کردنشین

پیشگفتار

تاریخ شاهی فرماندهان، یکی از مهم‌ترین منابع برای تاریخ‌نگاری و آگاهی جامعه از چیرستی، چرایی و چگونگی حوادث دهه اول انقلاب اسلامی ایران است. با وقوع انقلاب اسلامی، در مناطقی از ایران -ائله‌هایی به وجود آمد که ریشه در عوامل گوناگون داشت. یکی از این عوامل، مطالبات بحق، اما سرکوب‌شده مردم در دهه‌های گذشته در رژیم پهلوی و محرومیت‌های تاریخی این مناطق بود که گروه‌های مسلح از آن سوءاستفاده کردند. بحران تجزیه‌طلبی در مناطق کردنشین غرب و شمال‌غرب، یکی‌تین غائله کشور بود که در فضای ایجادشده بعد از فروپاشی رژیم شاهنشاهی و وقوع انقلاب اسلامی رخ داد و تا پایان جنگ ایران و عراق و حتی مدت‌ها پس از آن ادامه یافت.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس با درک ضرورت پژوهش، تحلیل و روایت صحیح حوادث این مناطق در دهه اول انقلاب، به دنبال آن است تا از طریق گفت‌وگو با فرماندهان و افسراد حاضر در این مناطق، جنبه‌های مختلف و لایه‌های زیرین و بنیادین این رخدادها را بررسی کند و اطلاعات و مشاهدات فرماندهان را در قالب مجموعه کتاب‌های تاریخ شفاهی، به‌عنوان یک رویکرد جدید در تاریخ‌نگاری که اتکای زیادی به گفته‌های شاهد عینی واقعه دارد، تدوین و منتشر کند تا در اختیار مخاطبان عام و خاص این حوزه قرار گیرد. قطعاً روایت افرادی که خود در صحنه‌ها حضور داشته‌اند و به‌عنوان یک کنشگر فعال، عملیات‌ها و خدمات‌رسانی‌ها به مردم را برنامه‌ریزی و اجرا کرده‌اند، کمک فراوانی به تبیین واقعیت‌های این مناطق خواهد کرد.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس با این رویکرد، مأموریت طراحی و اجرای گفت‌وگو با فرماندهان قرارگاه حمزه را به‌عهده آقای رضا صادقی، از افراد حاضر در این مناطق که اکنون یکی از پژوهشگران صاحب‌نظر در امور مناطق کردنشین غرب و شمال‌غرب ایران محسوب

می‌شود، گذاشت. در میان فرماندهان قرارگاه حمزه، گفت‌وگو با سردار سرتیپ دکتر حسن رستگarpناه مقدور شد. ایشان یکی از فرماندهان قرارگاه حمزه بعد از جنگ ایران و عراق است که سابقه حضور طولانی ۱۹۰ ماهه در مناطق کردنشین و مسئولیت‌های متعدد در دهه اول انقلاب را دارد و از افراد مطلع در این حوزه است.

گفت‌وگو با سردار رستگarpناه از تاریخ ۱۳۸۸/۰۵/۱۴ آغاز شد و تا ۱۳۸۸/۰۸/۳۰ ادامه یافت. یک جلسه تکمیلی با ایشان نیز در تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۰۵ برگزار شد. در این جلسات، آقای رستگarpناه تاحدی حوادث و اقدامات نیروهای انقلاب اسلامی برای تأمین امنیت و رفع محرومیت در ناطق کردنشین را تبیین کرده است. پس از تدوین اولیه مجری، متن در مدیریت تاریخ شفاهی مرکز، بررسی و پس از اعمال اصلاحاتی در ساختار آن و تیتربندی موضوعات، جاگذاری، نقشه‌ها و عکس‌های اختصاصی و تدوین نهایی و ویرایش، آماده چاپ شد. در به‌ثمررسانی این کتاب، افراد زیادی مشارکت داشته‌اند. نظارت محتوایی کتاب را آقای یدالله ایزدی، مدیر گروه تاریخ شفاهی مرکز، انجام داده‌اند. فیلم‌برداری جلسات مصاحبه‌ها برعهده آقای جعفر معسودی بوده است. پیاده‌سازی متن مصاحبه‌ها را خانم فریبا کریمی و تطبیق متن با نوارهای گفت‌وگو با خانم سمانه مؤذنیان انجام داده‌اند. آقای امیرمحمد حکمتیان بررسی و اصلاح متن و انتخاب عکس‌ها و نقشه‌ها را برعهده داشته است. خانم زهرا گل‌محمدی ویرایش ادبی و محتوایی کتاب را انجام داده و خانم فائزه میرحجازی با ایشان همکاری کرده است. اعمال اصلاحات پس از ویرایش‌تاری و جایابی عکس‌ها و نقشه‌ها را خانم مهناز محمدجواهری و استخراج فهرست اعلام را آقای سجاد نخعی انجام داده‌اند. صفحه‌آرایی کتاب برعهده آقای سیدهادی خاوشی بوده و آماده‌سازی نسخه نهایی به اهتمام آقای یعقوب پناهی انجام شده است. هماهنگی‌های لازم برای چاپ کتاب را نیز آقای نوراله جعفری انجام داده است که مرکز از زحمات همه این عزیزان سپاسگزار می‌کند.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

۱۳۹۸